

A nő és a munka.

Írta: Szikra (Gróf Teleki Sándorné)

Huszonkét hónap múltával elértünk annyit, hogy a nők társadalmi munkáját — megbecsüljük? — oh nem, csak: megsüvegeljük, s ez nagy különbség. A megsüvegelésben van valami a csodálkozásból és az idegen-szerűségből, holott a megbecsülés épen abban nyilvánul, hogy valakit méltónak tartunk arra, hogy magunkhoz hasonlítsuk. Minket, akik saját jóvoltunkból máig kiálltunk a kórházban, az irodalomban, a varrodában és számtalan más, tőlünk eddig távolálló hasznos foglalkozásban, minden férfi roppant megbámul, megdicsér, de ha arra kerül a sor, hogy egyforma elbánásban részesüljön a férfi és az asszony munkája, akkor egyszerre, mintegy varázslatra, láthatatlan falak emelkednek közöttünk és közéjük és a férfi rögtön rendelkezik, felőlük, szervez és tanácsol, tőlünk pedig elvárja, hogy szépen szót fogadjunk. Dolgozni szabad. Oh igen. Kéz-vel, lábbal, szívvel, csak az istenért valahogy ésszel ne! Oh nem. Ésszel ne! Mert az olyan nagyon alkalmatlan.

Hát ez mind nagyon szomorú és nagyon felesleges, sőt merem mondani, hogy nagyon káros. Mert mi következik belőle? Hogy, ahol csecsemőmentésről van szó, ott a férfiak a maguk esze szerint mentenek, s a gyermekhalandóság napról-napra fokozódik. Hogy ahol az anyát mentenék, ott mindenre gondolnak, csak arra az egyre nem, ami az egész kérdést egy csapásra megoldaná, t. j., hogy a mentés egyszerűen mentesítésből áll. Mentessék a nőt legalább szülés előtt

és szoptatás alatt az anyagi gondtól és mentesítsék az anyát és gyermekét mindörökre a szegény sújtától s akkor a mentés csodás eredménnyel fog sikerülni.

De minek mondom mindezt? Ki van itt a teremben, aki mindezt ne tudná? De talán nem tudják azt, hogy a világon sokkal kevesebb a rosszakarat, mint a tudatlanság. A meg nem értés és a félreértés! A férfiak a nőkérdéssel szemben a világért se rosszakaratból, csak egyszerűen maradiságból, lustaságból olyanok, amilyenek.

Régi okmányokon gyakran találkozunk ilyen aláírásokkal: »árva-özvegy Bánffy Dénesné«, vagy »árva-özvegy Károlyi Francisca...« stb., stb. Árva-özvegy? Mit jelent ez? Azt, hogy az az asszony, akinek a férje elhalt, magát mintegy megbénítottak, gyámolításra, könnyörületességre szorulónak, az élet küzdelmében tehetetlenül vergődő emberi roncsnak ösmeri el.

Ma már az »árva« nő lemarad ugyan az okmányokról, de az »özvegy« még mindig ott díszleg még a névjegyen is. Miért? Kinek mi köze ahhoz, hogy Petemé vagy Pálné özvegy-e vagy sem? Hiszen ha a felesége hal meg Péternek Vagy Pálnak, eszeágába sem jut a névjegyére biggyeszteni, hogy özvegy Pál János, vagy özvegy Péter István, pedig valószínűleg a szíve épen úgy fáj az asszonya után, mint akármely asszonynak a férje után. Ebből látszik, hogy Petemé vagy Pálné nem is annyira a fájdmát jelzi az özvegy szócskával, hanem inkább ráapellál a fájdmára. Ország-világ előtt ráapellál, mintha csak azt mondaná folyton-folyvást, hogy: »vigasztaljatok, mert, lám, özvegy vagyok!... segítetek rajtam, a szegény özvegyen. Tiszteljetek meg a sajnálatotokkal, mert özvegy, örökké feketébe járó özvegy vagyok!...« Hát kérem,

ez mind nem más, mint a parazitáság egy naiv megnyilatkozása, más szóval: uzsora.

Nézetem szerint a nagy fájdalmak vagy legyőznek minket, vagy mi győzzük le azokat, de semmiféle fájdalom nem lehet cégér, — nem szabad, hogy cégér legyen! Már pedig a mindenfelé odarakott »özvegy« jelzőnek létjogosultsága csak egy lehet: hogy a részvétet, az elnézést, a segítséget magához vonzza. Miért? Mire jó ez? Az élet nem szegényház, az élet aréna. Aki elég szerencsétlen, hogy élettársát elvesztette — vagy félreáll és hallgat» vagy tovább küzd és akkor a saját maga egyéniségét, az Ego-t viszi a harcba. Am az »özvegy« jelző valahogy azt fejezi ki, hogy a meghalt férj még mindig tulajdonjogot formál asszonyához. Hogy a nő még akkor sem kapta vissza önrendelkezési jogát, amikor már rég megszűnt a lehetősége annak, hogy férje gyámkodjék felette.

Ez a háború ugyancsak felszaporította azok számát, akik az özvegy jelzőt a nevük elé írhatják. Megmozdult a társadalom, megmozdult a kormány, hogy sorsukon segítsen. Helyes. De azért mégis én azt szeretném, hogy az a sok ezer asszony, aki férjét ebben az irtózatos gyilkolódzásban elvesztette, épen ezek az asszonyok csak a szívükben, a lelkük magányában tartásák még azt a jelzőt, de töröljék le, de sohase írják névjegyre, okmányra! Nem, soha. Mert az élet küzdelméhez, épen úgy, mint a csatatereken, minden lehet fegyver, csak a mankó nem az! A saját lábon állni! Ha valaha, úgy most! Ha özvegy, ha árva, addig az eszét tudja, amíg a két kezét munkába viheti, érezze mindig, hogy neki joga van az élethez, a fejlődéshez, az előhaladáshoz s ezért amit a társadalomtól elvár, és jogosan elvárhat, az: a kezdés nehézségeit megkönnyítő segítség, némi útbaigazítás, talán még jó tanács is, de sem

alamizsnát, sem örök gyámkodást nem kér és nem fogadhat el!

Az asszonyok százezrei magukra maradtak, az asszonyok százezreire az új életirányuk új elrendezkedést erőszakol. Ez se jár küzdés nélkül, veszteség nélkül, keserves megpróbáltatások nélkül, de sohasem volt még kor, amely annyi lehetőségét nyújtotta volna annak, hogy az asszonyok megmutassák, kiben mi lakozik, ki mennyit ér.

Már is bebizonyosodott kórházban, műhelyben, irodákban az, hogy az asszonyok csodásan szép és jó munkát tudnak végezni — másokért; most már megjött az ideje annak, hogy az asszonyok megmutassák a világnak, hogy minő szép és jó munkát tudnak végezni — saját magukért. Oh ne tessék megijedni! Az asszonyi munka, ha szép és ha jó — természetesen nem is lehet önző!... Ha tehát azt mondom, hogy szép és jó munkát végeszenek el saját magukért, ebben már eleve befoglaltatik az a fogalom, hogy — család!... A saját kis családja azoknak, akiknek a sors nem adta meg, vagy elvette azt a boldogságot, hogy anyák lehessenek. Szép és jó munka az, amely az egyént fejleszti a köz javára. Hogy aztán az a munka miből áll? Abból-e, hogy Terka, Julis vagy Marcsa olyan tisztára mossa a padlót, amilyen tisztára csak lehet, vagy hogy Mme Curie olyan csodaelemet talál-e fel, amely az egész emberiséget megmenti egy szörnyű betegségtől, tulajdonképpen csak részletkérdés. A súlypont az, hogy minden egyes asszony tehetségéhez képest a lehető legjobb munkával igyekezzék egyéniségét érvényesíteni a köz javára. És ne keserítsen el senkit az, hogy ma még a legtöbb férfi részéről annyi kicsinyes gáncs ér mindenkit, aki

nem akar úgy élni, mint nagyanyáink éltek, hanem dolgozzunk, kérem, úgy, mintha a férfiak már rég-rég magukhoz hasonló emberi lényeknek tekintenék a nőt! Higgyék el, ez az egyetlen módja annak, hogy előbb-utóbb annak tekintsék! Dolgozzunk úgy, mintha nem is tételeznők fel, hogy munkánkat meg ne becsülnék, igyekezetünkben segítségünkre ne sietnének!

Van egy nagy francia család, melynek jelmondata ez: »quand mérne!...« és ez a viláért se azt jelentse magyar fordításban, hogy: »csak azért is!«, de azt, hogy: »mégis!«,.. Mégis megcsinálom! Mégis ott leszek! Mégis célt érek! Mégis, mégis, mégis... és ha ezt nem hangosan mondjuk, hanem úgy: befelé — magunknak, fogadásképen, akkor előbb-utóbb ott leszünk az adminisztrációban, a határozathozatalnál, a törvényhozásnál... ott leszünk mint téⁿjj^zök[^] Mert ez a fontos. Szomorú kis snob-felfogás volna az olyan, amely beérné az »akárhogy is, csak bent lenni« gondolatmenettel. Nem. Nekünk más kell: egyenlő szolgálatért egyenlő értékelés. Pénzben, munkában egyaránt. Ezzel szemben azonban részt kell vennünk a nemzet nagy újjászervezésében, mint az az elem, amely nem a galibái; keresi, de a harmóniát, hogy azután, a békekötést követő nagyíj időkben jogunk lehessen ne csäkf a téglahordáshoz, de a megtervezéshez, de a felépítéshez is!